

EL FEEDBACK A LA UOC

Guia per al professorat

Juny 2015

El feedback a la UOC.
Guia per al professorat
Juny 2015

Coordinació:
Espasa, A.

Col·laboradors:
Cabrera, N.; Cortadas, P.; Guasch, T.; Marco, M.J.,
Noguera, I.; Pifarré, M.J.; Plana, D.; Romeu, T., Vall-llovera, M.
Amb el suport del grup d'interès d'e-assesament

eLearn Center. Universitat Oberta de Catalunya

Índex

1. El sentit de proporcionar <i>feedback</i>	4
2. Com entenem el <i>feedback</i>	4
3. Característiques del <i>feedback</i>	5
4. On informar els estudiants del <i>feedback</i>	6
5. Com facilitar el <i>feedback</i>	6
6. Per a saber-ne més.....	10
7. Algunes eines per facilitar el <i>feedback</i>	11

1. El sentit de proporcionar *feedback*

En els processos d'ensenyament i aprenentatge basats en el desenvolupament d'activitats d'avaluació que es planifiquen de forma continuada i formativa, el *feedback* es converteix en l'ajuda educativa que permet a l'estudiant conèixer com va evolucionant en relació als objectius que ha d'assolir i les competències que ha de desenvolupar. En aquest sentit, el *feedback* és en un element clau de l'acció educativa, ja que proporciona a l'estudiant una informació rellevant sobre què ha fet bé i què no, què pot millorar i com pot fer-ho.

2. Com entenem el *feedback*

En el context específic de la UOC, el *feedback* s'entén com el mecanisme que facilita a l'estudiant informació sobre el grau d'assoliment dels objectius en el procés d'aprenentatge, tant pot ser en el marc d'una activitat -PAC, pràctica o prova d'avaluació final-, o al llarg de l'elaboració d'un treball o projecte. L'ajuda a saber quins objectius/competències ja ha assolit i quins li manca assolir, a saber què pot fer per tal d'assolir-los, a regular i millorar el seu procés d'aprenentatge i a decidir reflexivament on dipositar els esforços. Ara bé, no qualsevol tipus de *feedback* garanteix aquesta millora, cal que sigui un *feedback* formatiu, és a dir, no només correctiu, sinó també suggestiu, que dóna recomanacions sobre com millorar l'aprenentatge.

El *feedback* facilita al professor¹ un coneixement més exacte de l'evolució de l'aprenentatge i li proporciona nous indicadors per complementar els continguts, la metodologia, etc. En relació a l'avaluació, el professor no només ha de tenir informació sobre el grau d'assoliment dels objectius, sinó també i, en concret, sobre el grau d'aprofitament del *feedback* que ha proporcionat als estudiants. D'aquesta manera, el contingut, el tipus i la intensitat o freqüència del *feedback* que s'administra es pot anar ajustant a les necessitats reals dels estudiants.

El *feedback* no és només una informació que fa arribar el professor a l'estudiant, sinó un procés de diàleg que té tres fases:

¹Fem servir el terme "professor" genèricament incloent-hi els diferents rols docents a la UOC: professor/a responsable d'assignatura, consultor/a i membre d'un tribunal d'avaluació.

- 1) generar i proveir el *feedback*;
- 2) rebre el *feedback* i, per tant, llegir-lo, comprendre'l i decidir què fer amb ell i;
- 3) introduir canvis per a millorar.

Aquesta idea d'espiral continuada de *feedback* garanteix la seva qualitat formativa, característica principal del *feedback* a la UOC. La figura següent representa aquesta conceptualització del *feedback*.

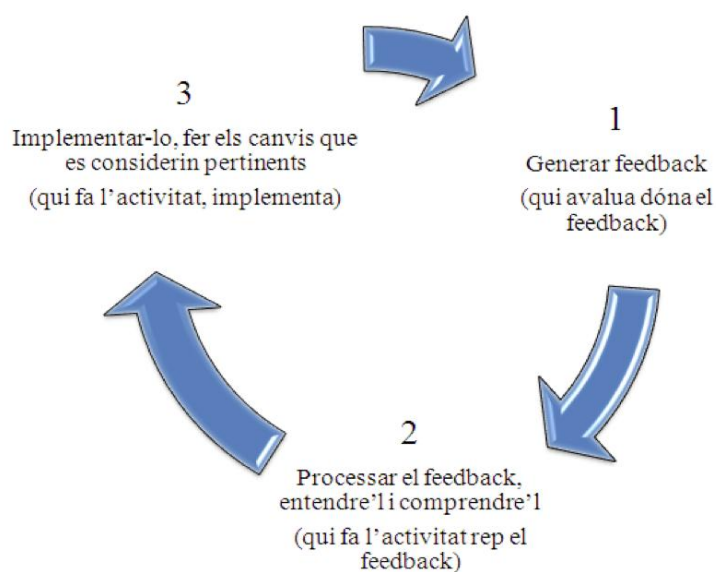

Figura 1. Espiral de *feedback* formatiu a la UOC (adaptat de Guasch & Espasa, 2014).

3. Característiques del *feedback*

Tenint present l'espiral de *feedback* a la UOC, és important considerar els aspectes següents:

Informar a l'estudiant del seu progrés	El <i>feedback</i> ha de permetre que tots els estudiants sàpiguen com van progressant en relació a allò que han d'assolir (objectius, competències). En aquest sentit, ha de tenir informació sobre què estan fent bé, què poden millorar i com fer-ho .
Centrat en el procés d'aprenentatge	El <i>feedback</i> proporcionat té relació amb el procés d'aprenentatge de l'estudiant i no en relació a la persona (cal evitar judicis de valor).

Motivador	El <i>feedback</i> ha de ser motivador , que animi a l'estudiant a assolir els objectius d'aprenentatge i a desenvolupar les competències amb èxit, tant si es tracta d'estudiants que van bé, com d'estudiants que necessiten més reforç.
Assegurar que l'estudiant incorpora el <i>feedback</i> a la seva activitat	Cal implementar estratègies que permetin al professor saber que l'estudiant ha rebut el <i>feedback</i>, l'ha entès, l'ha processat i ha decidit quines millores introduir. El <i>feedback</i> és efectiu si l'estudiant el fa servir, l'integra i implementa en el seu procés d'aprenentatge per tal de millorar. Fa referència a la fase 3 de l'espiral de <i>feedback</i> , que té relació amb la implementació.
Orientat a la millora	Cal oferir a l'estudiant oportunitats de millora de l'activitat per tal que pugui integrar el <i>feedback</i> . En aquest sentit, es recomana que les millores que es proposen es puguin integrar en la mateixa activitat o en activitats futures de la mateixa assignatura (és el que anomenem <i>feedforward</i>).

4. On informar els estudiants del *feedback*

- Cal especificar en el **pla docent** quin tipus de *feedback* es farà, qui el proporcionarà, quan es facilitarà, on i en quin format (per escrit, mitjançant el vídeo, mitjançant l'àudio,...).
- Cal concretar, a l'apartat d'avaluació de l'enunciat de cada activitat, els **criteris que es faran servir per avaluar i proporcionar el *feedback*** d'aquella activitat.

5. Com facilitar el *feedback*

A la taula següent es presenten les principals **estratègies per facilitar *feedback*** que ja s'han implementat a la UOC, aportant una breu descripció de cadascuna d'elles, així com algunes informacions que poden ser interessants per als professors que les vulguin utilitzar. Cal tenir en compte que aquestes estratègies **no són excloents**, sinó complementàries i, per tant, es poden combinar entre elles.

Estratègia de <i>FEEDBACK</i>	DESCRIPCIÓ (qui, quan, on)	FORMAT amb què es lliura el <i>feedback</i>	RECOMANACIONS	AVANTATGES	A TENIR EN COMPTE...
<ul style="list-style-type: none"> •<i>Feedback</i> general a tota l'aula. 	<p>El professor, a partir de la correcció de les activitats i dels resultats del grup, dissenya un <i>feedback</i> general per a l'aula en què inclou una valoració dels punts forts i febles (què ha fet bé la majoria i què cal millorar), i identifica aspectes claus per a la millora. Si l'activitat està lligada amb una de posterior, remarca aquests lligams per tal que els estudiants identifiquin clarament allò que poden millorar de cara a l'activitat següent.</p>	<p>Per escrit o en vídeo al tauler i/o fòrum de l'aula</p>	<p>Es recomana que es relacionin els objectius d'aprenentatge de l'activitat amb la valoració dels aspectes positius i els de millora, per tal que els estudiants puguin entendre la valoració individual que han obtingut.</p>	<p>El professor, en fer l'anàlisi dels resultats del grup, pot detectar aspectes a millorar i punts forts de l'assignatura. L'estudiant es pot situar dins el grup i veure com està en relació als seus companys.</p>	<p>No es tracta d'un <i>feedback</i> personalitzat en el sentit d'individualitzat (un per a cada persona), sinó que extreu el més comú d'aquell grup en concret. Per tant, per tractar les situacions individuals, caldrà utilitzar altres estratègies de <i>feedback</i>.</p>
<ul style="list-style-type: none"> •Autoavaluació a partir d'una solució, model o d'una plantilla de resultats esperats. 	<p>La solució de l'activitat treballada es penja a l'aula quan finalitza la data de lliurament. Es demana als estudiants que facin la comparació entre la solució publicada i el seu treball.</p>	<p>Per escrit, oralment, o en vídeo, a l'espai de l'aula que s'indiqui.</p>	<p>La solució ha de contenir explicacions de com es resol l'activitat, no només ha de proporcionar la resposta correcta. El professor ha de planificar accions per estar segur que l'estudiant ha fet aquest exercici d'autoavaluació.</p>	<p>És un <i>feedback</i> adequat per a aules amb molts estudiants. És molt adequat per a activitats de resposta única o que segueixen un patró de resposta molt comú. Situa l'estudiant en relació al seu procés d'aprenentatge.</p>	<p>L'aprofitament del <i>feedback</i> queda en mans de l'estudiant que ha de fer la comparació entre el seu treball i la solució o plantilla de resultats esperats.</p>

<p>•<i>Feedback</i> personalitzat a cada estudiant</p>	<p>El professor genera un <i>feedback</i> específic per a cada estudiant atenent als criteris d'avaluació de l'activitat. Des del punt de vista del contingut, inclou una valoració dels punts forts i febles i dóna indicacions per a la millora. Si l'activitat està lligada amb una de posterior, remarca aquests lligams en el <i>feedback</i>, per tal que l'estudiant identifiqui clarament allò que pot millorar a l'activitat següent.</p>	<p>RAC o correu personal. Pot ser oral (mitjançant àudio o vídeo) o per escrit.</p>	<p>Es recomana establir una estratègia sobre la intensitat (freqüència) del <i>feedback</i>: es pot definir en base a la nota obtinguda per l'estudiant a l'activitat (els estudiants que tenen pitjors notes, per proporcionar-los orientacions més concretes o als estudiants excel·lents, per felicitar-los...), o en base al nombre d'activitats (a la PAC1, a la PAC2,...), o una combinació d'ambdues.</p>	<p>És el més adequat per a activitats que no tenen una solució única. És fàcil de proporcionar aquest <i>feedback</i>, quan les activitats són textos escrits i es pot fer servir l'eina de "comentaris" del processador de textos.</p>	<p>Implica una dedicació important per part del professor, per tant, s'ha de valorar la seva viabilitat en cada cas.</p>
<p>•<i>Feedback</i> mitjançant una rúbrica (Una rúbrica és una taula de doble entrada on les files són les competències o objectius a assolir i les columnes els diferents graus d'assoliment d'aquesta competència o objectiu).</p>	<p>La rúbrica és un instrument que té diferents utilitats:</p> <p>1-Per informar els estudiants dels criteris d'avaluació: Es comparteix amb els estudiants la rúbrica al començament de l'activitat, de forma que ja saben què se'ls avaluarà i què se'ls demana en cadascun dels diferents graus d'assoliment.</p> <p>2-Per generar el <i>feedback</i>: El professor o company ha de situar l'estudiant en un nivell de d'assoliment concret (<i>no arriba al mínim, mínim exigible, desitjable, excel·lència</i>), de forma que conegui fàcilment com està progressant en relació als objectius o les competències.</p>	<p>Per escrit Mitjançant l'Eina Rubrik Exemple de rúbrica: http://www.lifescied.org/contenut/5/3/197/T1.expansion</p>	<p>El professor no només ha de situar l'estudiant en un dels nivells de desenvolupament sinó que ha d'informar l'estudiant sobre què ha de fer per millorar i per progressar d'un nivell a un altre.</p>	<p>Un cop la rúbrica està dissenyada, és molt àgil proporcionar <i>feedback</i> als estudiants i l'avaluació és més clara. La rúbrica és un instrument útil per fer arribar <i>feedback</i> a grups grans. La rúbrica permet unificar i compartir els criteris de correcció entre els diferents professors de l'assignatura</p>	<p>Cal una inversió de temps important en el disseny de la rúbrica. La rúbrica conté els criteris d'avaluació, però no personalitza les accions de millora que pot realitzar cada estudiant, per tant, és necessari afegir aquesta concreció amb comentaris individuals.</p>

<p>•Heteroavaluació: diferents avaluadors: estudiant-professor- avaluador extern.</p>	<p>Quan més d'un professor valora el treball realitzat com un grup avaluador o tribunal. Només s'aplica en assignatures molt concretes com ara Treballs Finals de Grau o de Màster amb característiques molt particulars on hi ha un Tribunal final d'avaluació.</p>	<p>Per escrit, oralment, mitjançant vídeo o el Present@</p>	<p>Cal establir una coordinació clara entre els diferents agents avaluadors i utilitzar instruments d'avaluació comuns i compartits com ara plantilles o rúbriques.</p>	<p>És una avaluació més contrastada que quan només hi ha una persona que avalua. Es basa en l'aportació de punts de vista de persones amb perfils diferents.</p>	<p>Requereix una major coordinació i necessita dels recursos econòmics i tècnics necessaris per a poder-ho dur a terme.</p>
<p>•Co-avaluació: <i>Feedback</i> entre iguals</p>	<p>Els companys es proporcionen <i>feedback</i> entre ells (ja sigui per parells o entre grups). Per assignar qui avalua a qui, es pot fer servir l'ordre del llistat de participants de l'aula (cada estudiant avalua el següent) o qualsevol altra estratègia. Es pot fer durant el procés de desenvolupament de la PAC o al final, depenent de si li volem donar més força al procés o al producte final.</p>	<p>Per escrit, oralment, mitjançant vídeo . En qualsevol espai de comunicació de l'aula o als espais de treball en grup.</p>	<p>Cal que els estudiants tinguin una pauta amb els aspectes que han de valorar (plantilla, checklist o rúbrica). Es recomana que el professor tingui accés al <i>feedback</i> proporcionat pels companys.</p>	<p>L'estudiant que fa d'avaluador, aprèn quan proporciona <i>feedback</i> al company i treballa la capacitat crítica.</p>	<p>Per al professor implica una tasca de gestió que ha de planificar a l'hora de fer l'intercanvi d'activitats entre els companys. El professor ha de revisar el contingut del <i>feedback</i> que facilita el company i assegurar-se que l'estudiant avaluat rep la resposta adequada.</p>

6. Per a saber-ne més...

Per a saber més sobre l'avaluació continuada i el *feedback* formatiu, es poden consultar les referències que trobareu a continuació. Tanmateix es recomana al professorat de la UOC tenir present la *Guia d'Avaluació* que també planteja alguns reptes importants sobre com s'entén l'avaluació dels aprenentatges a la Universitat.

1. Gibbs, G.; Simpson, C. (2009). Condicions per a una avaluació continuada que afavoreixi l'aprenentatge. *Quaderns de Docència Universitària*. Barcelona: ICE de la Universitat de Barcelona / Editorial Octaedro.

<http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/7481/7/QDU13.pdf>

Es tracta d'un material didàctic dirigit a professorat universitari. Recull els aspectes més importants de l'avaluació continuada i formativa i facilita pautes sobre les característiques que ha de tenir el *feedback* per tal que aporti valor a l'aprenentatge.

2. Guasch, T., Espasa, A. & Kirschner, P.A. (2013). E-*feedback* focused on students' discussion to guide collaborative writing in online learning environments. In K. E. Pytash, R.E. Ferdi, & T. Rasinski (Ed). [Preparing teachers to teach writing using technology](#). Pittsburgh, PA: ETC Press (pp 195-208).

Aquest capítol de llibre s'emmarca en la recerca feta pel grup EdOnline, format per professorat de la UOC. En el capítol es poden trobar estratègies per promoure, específicament, el *feedback* formatiu en activitats escrites.

3. Quinton, S. & Smallbone, T. (2010). Feeding forward: using *feedback* to promote student reflection and learning – a teaching model, *Innovations in Education and Teaching International*, (47)1, 125-135, doi: 10.1080/14703290903525911

El més rellevant d'aquest article de Quinton i Smallbone és l'instrument que presenten i que han fet servir per garantir que l'estudiant incorpora, implementa, aprofita el *feedback* que ha rebut (fase 3 de l'espiral de *feedback* presentat anteriorment).

4. Nicol, D., & Macfarlane-Dick, D. (2006). Formative assessment and self-regulated learning: A model and seven principles of good practice. *Studies in Higher Education*, 31(2), 199–218. doi:10.1080/ 03075070600572090.

Aquest article apunta les característiques que ha de tenir el *feedback* per tal que aquest afavoreixi la regulació de l'aprenentatge, és a dir, per tal d'ajudar a l'estudiant a saber què ha fet bé, en què ha de millorar i quines accions ha de seguir per aconseguir aquesta millora.

5. Shute, V.J. (2008). Focus on formative *feedback*. *Review of Educational Research*, 78, (1), 153-189.

L'article de Shute és una revisió de diferents articles que se centren en el *feedback* formatiu, els quals analitza i n'obté algunes recomanacions sobre com ha de ser aquest *feedback*.

7. Algunes eines per facilitar el *feedback*

1. RAC (Registre d'avaluació continuada) del campus UOC

Aquesta eina permet proporcionar fàcilment el *feedback* personalitzat a cada estudiant. Permet fer comentaris escrits, però també adjuntar un arxiu àudio o vídeo.

2. Present@

Aquesta eina permet al professor enregistrar-se en vídeo i trametre'l als estudiants. Per més informació sobre aquesta eina, es pot consultar l'espai del Blog a les Aules:

<http://aula.blogs.uoc.edu/>

3. Rubrik

Dissenyada i implementada pel professors David Bañeres i M.Jesús Marco, permet facilitar i fer més eficient el *feedback* mitjançant l'ús de rúbriques. Es pot trobar informació més detallada a:

http://www.innovauoc.org/showcase/?content=load_proyecto&id=166

4. Eina de comentaris del processador de textos

Permet inserir comentaris en el text i, per tant, proporcionar un feedback personalitzat a l'activitat lliurada per cada estudiant.

5. Adobe Acrobat PRO

Permet inserir en el document en format pdf, no només comentaris en forma de text sinó també en format àudio. En aquest enllaç es pot veure com fer-ho:

http://help.adobe.com/es_ES/acrobat/pro/using/WS58a04a822e3e50102bd615109794195ff-7e51.w.html

6. Langblog

El Langblog permet enregistrar-se i facilitar feedback mitjançant àudio o vídeo. Per més informació sobre aquesta eina, es pot consultar l'espai del Blog a les Aules:

<http://aula.blogs.uoc.edu/>

7. JING

Aquesta eina permet facilitar *feedback* oral d'una forma àgil a partir d'una captura de pantalla. No requereix que l'estudiant instal·li cap software. És mitjançant un enllaç que et crea el mateix programa, que s'accedeix al *feedback* proporcionat. Per més informació, consulteu: <https://www.techsmith.com/jing.html>